

piepkleine alternatieven. De muziek, ten eerste, omdat ze ons de ware toedracht, constellatie van de wereld liet voelen, in plaats van de bedrieglijke verschijningsvormen van de wil die telkens weer verdwenen (de Maya de schijnwereld, naar de boeddhistische stroming). Dat klonk Wittgenstein, uit een bijzonder muzikaal begaafde familie, letterlijk en figuurlijk als muziek in de oren.

Maar nog beter was het tweede alternatief: *die Verneinung des Willens zum Leben*. Hem ontkennen van de wil om te leven. De gedroomde precursor van Nietzsche. Het ideale ingrediënt aan het front. Brandstof voor de moed. Schopenhauer bedoelde het op een boeddhistische manier: bij wijze van spreken in de jungle onder een boom gaan mediteren en elke drang om iets te doen gaan ontkennen. Maar wie oorlog wil, kan het krijgen en dus werd ook deze filosoof voor het wiel van het leger gespannen. (In de filmwereld: voor het Angelsaksisch publiek schreeuwt Mel Gibson *Freedom* in *Braveheart* uit. Bij de hobbits van Tolkien en *Lord of The Rings* volgen ze Schopenhauer en roept koning Theoden op een bepaald mo-

ment zelfs letterlijk zo: *Ride now... Ride now... Ride! Ride for ruin and the world's ending! Death! Death!!*)

En voor Wittgenstein werkte het. Hij haalde ettelijke medailles voor moed en opoffering. Zat op de meest gevaarlijke posities van de strijd. Waar hij bijna gans zijn leven zijn omgeving irriteerde met zijn mugenzifterij (of noem je dat juistheid bij een genie?), zijn maniërismen, zijn overdreven plichtsgevoel, was hij geliefd aan het front omdat hij door vuur en vlam ging voor zijn collega's. Die camaraderie zou hij later nooit meer terugvinden.

Toen hij na de oorlog uitzonderlijk eenmalig naar een filosofiecongres ging in zijn verslechte, afgewassen legeroutfit, werd hij aan de ingang tegengehouden. Een oude professor kwam hem tegemoet en zei: "Ik vrees dat dit een congres voor filosofen is". Wittgenstein: "Ik ook".

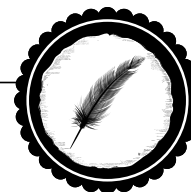
Anton Maertens

BASISLOGICA OVER VAKBONDEN EN GROEI

"Niet meer van deze tijd", dat is een veelgehoorde uitspraak bij mensen die de vakbond een

niet zo warm hart toedragen. Zeker als de bonden met enkele (nationale) stakingen het land plat leggen, menen velen dat we de vakbond beter kwijt dan rijk zijn. De acties van de bonden, en eigenlijk hun aanwezigheid alleen al, zouden stokken in de wielen steken van onze economie, de groei beperken, onnoemelijk veel kosten veroorzaken en kortom, het economische doodvonnis tekenen van ons België. Dat in België de vakbonden al lang sterk staan, dat België nog steeds geen derdewereldland is geworden, en dat we tot nu toe de crisis redelijk goed doorstaan hebben, wordt dan maar even vergeten. De vakbond: dat staat gelijk aan economische rampspoed.

Maar kijk: internationale studies lijken op het omgekeerde te wijzen. Het gaat ten eerste over de veel geciteerde studie van de OESO over de relatie tussen ongelijkheid en groei. In lijn met de theorie van Wilkinson concluderen ze op basis van een longitudinale analyse van heel wat data, dat een grotere ongelijkheid zich rechtsreeks vertaalt in minder groei. Naar de verklaring is het helaas wat gissen. Volgens de OESO economen zijn het vooral de

hogere investeringen in onderwijs en menselijk kapitaal van de lagere klassen die in gelijke samenlevingen het verschil maken. Daarnaast betekent een hogere mate van gelijkheid dat de koopkracht eerlijker verdeeld is over de verschillende klassen. De koopkracht verdelen leidt tot meer consumptie dan wanneer hij geconcentreerd wordt bij een bevoordeelde klasse.

Een andere studie, deze keer van de denktank CLASS, bekijkt niet de effecten, maar de oorzaken van ongelijkheid. Ze focussen daar meer bepaald op de vakbondssterkte als mogelijke dam tegen ongelijkheid. Hun analyse is minder uitgewerkt dan de OESO studie, maar toch vinden ze een duidelijk verband: in landen waar vakbonden sterker staan, is de ongelijkheid beperkter. Dat is

zo als je landen vergelijkt op verschillende tijdstippen, maar ook zo als je evoluties binnen landen bekijkt. De redenen: vakbonden zorgen voor hogere lonen aan de onderkant van de loonverdeling. Lagere lonen zijn dus relatief hoger. Die extra kost wordt door bedrijven gecompenseerd door te knippen aan de bovenkant van de loonverdeling. Hogere lonen zullen dus lager zijn. De combinatie van de twee zorgt voor minder ongelijkheid.

Dus sterke vakbonden zijn gelijk aan minder ongelijkheid, en minder ongelijkheid is gelijk aan meer groei. De basislogica suggereert dus dat sterke vakbonden gelijk moeten zijn aan economische groei. Misschien moeten we in tijden van crisis dus pleiten voor méér, in de plaats van minder vakbond?

Toch zijn er enkele kantteke-

ningen. Een vergelijking tussen landen is interessant maar het nadeel is dat het aanbod (vergelijkbare) landen beperkt is. Meten we hier niet vooral het effect van de Scandinavische landen waar vakbonden sterk staan en waar de ongelijkheid beperkt en de economische groei relatief hoog is? En kan de relatie vakbond-gelijkheid ook niet omgekeerd lopen? Dat is niet uitgesloten. Maar vakbondssterkte gelijkstellen aan minder groei, economische rampspoed en het graven van ons eigen graf: daar is in ieder geval geen bewijs voor.

Stan De Spiegelaere (onderzoeker aan het HIVA Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving, KU Leuven en actief bij Poliargus)